

THE POETIC MATURING OF WILLIAM MORRIS.
(BÁSNICKÉ DOZRÁVÁNÍ W. MORRISĚ.)

William Morris byl první velký anglický básník, který se prohlásil za komunistu a marxistu a mluvil přímo jménem socialistického hnutí. Jeho marxistické přesvědčení a veřejná komunistická agitace vzbudily pohoršení čtenářské veřejnosti jeho doby.

Po jeho smrti se angličtí socialističtí revizionisté snažili dokazovat, že Morris byl utopista. Díky průkopnické práci britských a sovětských marxistických vědců není již možné obhájit tvrzení, že socialismus W. Morrisa nebyl marxistický a revoluční. Toto nové pojetí Morrisových názorů vyžaduje též přehodnocení jiných aspektů jeho životního díla. Autorčina práce je věnována přehodnocování procesu tvůrčího dozrávání v básnické tvorbě Morrisově již od 60. let minulého století.

Ve své práci si autorka vytyčila za cíl podat podrobný rozbor a kritické hodnocení střední a zralejší básnické tvorby Morrisovy, aby znovu řešila otázku hodnoty této básnické tvorby a jejího významu pro naši dobu. Právě toto údobí v Morrisově básnickém vývoji ukazuje, jak se jeho pojetí heroična vyvíjelo od izolovaného hrdiny k hrdinovi lidového typu a jak ve snaze vyjádřit toto pojetí hledal Morris nové básnické formy.

V první kapitole autorka rozebírá *Pozemský ráj*. Vyzvedává historickou koncepci, ze které Morris vycházel při stavbě básně. Nesouhlasí s názorem, že se známý citát: „Já, snílek snů, který jsem se narodil do nevhodné doby,“ hodí jako adekvátní popis jeho básnického cíle. Rozborem struktury, veršů, jazyka a obsahu autorka chce dokázat, že *Pozemský ráj* je harmonický celek, který ukazuje, jak se vyvíjela tvůrčí básnická schopnost Morrisova v době, kdy umělecky dozrává.

V druhé kapitole autorka rozebírá dramatickou báseň *Love is Enough*. Shledává, že tato báseň, která nenašla vždy správný výklad, pochází z kritického období hledání a experimentování a že její rozbor objasňuje nejen Morrisův umělecký vývoj, ale i vývoj jeho myšlení. Přesto však tato báseň trpí nedořešeným problémem komunikačním, což částečně vyplývá z nevyřešeného problému básnické formy a částečně z neucelenosti světového názoru Morrisova v této době.

Kapitola třetí obsahuje rozbor epické básně *Sigurd Volsung*, která je největším básnickým dílem Morrisovým. Zde Morris vychází z historické koncepce ságy. Jeho světový názor se již velmi přibližoval historicko-materialistickému pojetí dějin. Na základě srovnávání Morrisovy básně s původní *Ságou o Volsunzích* autorka ukazuje, jak Morris obohatil holé vyprávění vhodnými, živými detaily a zároveň vynechal méně vhodné anebo zkomolené pasáže.

Morris vybíral a třídil látku ságy tak, aby nám nejen znovu vyprávěl určité události, ale aby sám interpretoval ságu a její společenské pozadí. Když stavi do protikladu moderní svět a prostý, poctivý svět ság, není to proto, že trpí utopistickou touhou po již ztracené minulosti; naopak Morris chce vyzvednout věčné a trvale platné hodnoty rodového zřízení proti úpadkovosti feudální a buržoazní společnosti.

Literární tvorba W. Morrise je daleka toho, aby byla úniková. Jeho životní dílo v literatuře, ať básnické nebo prosaické, je výrazem dlouhého úporného úsilí o interpretaci světa a lidského života v podobě, která může vést k lepšímu chápání života. *Sigurd Volsung* je jeho umělecky nejvýznamnější ztvárnění této interpretace v poesii. Důkazem jednoty myšlení, praktické činnosti a tvůrčí básnické práce u Morrise je skutečnost, že právě ve dnech, kdy dokončil a vydal *Sigurda*, poprvé vstoupil do veřejného politického života.

Kapitola čtvrtá pojednává o Morrisových kratších lyrických verších a pozdější básnické tvorbě včetně jeho socialistických písní a básně *Poutníci naděje*.

Jazyk, básnické obrazy a forma socialistické tvorby Morrisovy se velmi podobají stejným prvkům v jeho předcházející básnické tvorbě. A. A. Elistratovová ukázala, že dřívější romantikové mluvili za svou osobu k pracujícím masám, aby je poučovali nebo vyzývali k revoluci, kdežto v socialistických písních Morrisových je naopak poprvé slyšet hlas dělnických mas samých, dělnická třída sama se stává hrdinou a ústy básníka vyjadřuje svou vůli.

Autorka shledává, že písně, které Morris psal pro socialistické hnutí, znamenají zároveň něco tradičního i něco nového v anglické literatuře. Přímou ovlivnily dělnické hnutí Morrisovy doby tím, že nejen povzbuzovaly jeho spolubojovníky, ale také jim poskytovaly vidinu toho, čím může socialismus být.

Poutníci naděje je také pokusem získat širší veřejnost epickou básní, ve které se básník přímo obrací k masám. Dosud stojí Morris v anglické poesii téměř sám v tomto pokusu. Hlavní vývojová linie anglického básnictví od doby W. Morrise vedla k odvratu od mas, k soustředění na kulturní elitu.

Na závěr autorka vyslovuje názor, že konečného posouzení Morrisova místa v dějinách anglické poesie lze dosáhnout jen ve světle přehodnocování anglické básnické tvorby 20. století. Cílem její práce je dokázat, že poesie zralých let Morrisovy básnické činnosti má vnitřní hodnotu, kterou kritikové většinou ignorují, že jeho tvorba není ani dekadentní, ani staromódní, ale že nám může ještě mnoho říci o básnické metodě a o básnickém cíli. Přes vliv romantické tradice, kterou převzal, celá zralější básnická tvorba Morrisova se vyznačuje kvalitami realistického pozorování, živých obrazů, epické síly, organizující myšlenky, materialistického nazírání a starosti o osud lidstva, kvalitami, které vedly k poslednímu rozkvětu jeho básnického talentu v socialistické poesii.